Stuurgroep
Versterking Regionale Samenwerking

Aan de Colleges van Burgemeester & Wethouders
van de 18 gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen

Datum	:	24 april 2020
Uw kenmerk	:	-
Zaaknummer	:	-
Contactpersoon	:	Henk van den Berg
Telefoonnummer	:	026 3773410

Onderwerp: aanbieden voorstellen.

Geachte Colleges,

Samen met velen van u en een groot aantal raadsleden hebben we het afgelopen jaar met veel energie gewerkt aan de eerste essentiële stappen in de versterking van de regio Arnhem-Nijmegen.

Het proces om - als vervolg op de contourennotitie - de definitieve voorstellen aan u te presenteren en vervolgens ter besluitvorming te brengen, lag op schema, tot de coronacrisis: de uitbraak van Covid19, de maatregelen van het kabinet, de direct voelbare maatschappelijke en economische gevolgen en de nieuwe werkelijkheid waar we als samenleving, als burgers en als bestuurders nu midden in staan.

Als stuurgroep hebben we stil gestaan bij de vraag hoe we in deze nieuwe werkelijkheid het proces, de inhoud en de besluitvorming van de versterkte regionale samenwerking samen met u het beste verder kunnen brengen. Met de bestuurlijke aandacht die het verdient, met de voor dit proces karakteristieke overlegmomenten met raden en colleges.

Niet meer dan logisch dat we vanuit de actuele situatie samen met u met een extra toetsend oog kijken naar de voorgelegde visie, voorgestelde agenda en werkwijze. De voorstellen voor de versterkte regionale samenwerking moeten flexibel en toekomstbestendig zijn om in de loop van de tijd nieuwe opgaven en nieuwe urgenties in onze regio te signaleren en met elkaar aan te pakken. De crisis waar we nu voor staan en de nog te verwachten gevolgen voor onze inwoners zijn hiervoor een uitdagende test. Is onze visie houdbaar als lange termijnperspectief? Biedt de door ons voorgestelde werkwijze voldoende veer- en slagkracht om in dit soort situaties met elkaar zaken te kunnen doen in en voor de regio? En is onze opgavegerichte en meer transparante werkwijze voldoende robuust en wendbaar? Kunnen we in de uitwerking van de opgaven dit najaar en volgende jaren de gevolgen van de corona-crises voldoende verwerken?

Voorstellen
Met deze vragen zijn we als stuurgroep de afgelopen weken opnieuw en kritisch door de voorstellen heen gegaan, met als conclusie dat de grote lijn van onze voorstellen 'staat'.

- De lange-termijn-ambitie die we in de visie schetsen is stevig. Ze is toekomstbestendig voor de lange termijn en biedt uitdaging en houvast voor de kortere termijn.
- De thematiek in de opgaven die samen de regionale agenda gaan vormen, gaat over de belangrijke vraagstukken waar onze regio voor staat en biedt tegelijkertijd ruimte om nieuwe

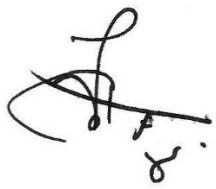
zaken in te passen. De invulling zal ongetwijfeld veranderen, de uitdagingen van de geformuleerde maatschappelijke opgaven blijven bestaan.
- De voorgestelde besturing en de opgavegerichte werkwijze bieden ons inziens de slagkracht in de zin van stevigheid, wendbaarheid en transparantie waar we op uit waren aan het begin van dit proces en die we zeker in crisistijd goed kunnen gebruiken.

Proces
We hebben daarnaast naar het proces gekeken en naar de haalbaarheid en de wenselijkheid om nog vóór de zomer besluitvorming te vragen op deze stukken in 18 raden. We willen vasthouden aan het laatste presentatie- en toetsmoment met raden, colleges en externe partners zoals we in de oorspronkelijke planning hadden opgenomen. Dit verschuift in tijd, maar het kan niet worden overgeslagen.
We willen als stuurgroep nog laatste aanpassingen kunnen doen met de input uit die toetsmomenten en vervolgens komen met definitieve voorstellen. Pas dan gaan we u om besluitvorming vragen.
Dat betekent dat het proces hierdoor opschuift. We weten op dit moment nog niet wanneer de beoogde momenten weer kunnen worden georganiseerd, maar we houden er rekening mee dat de besluitvorming over onze voorstellen na de zomer plaats zal vinden.

Omdat de voorstellen nu wel in concept gereed zijn, willen we ze niet bij ons houden. We bieden ze hierbij dan ook ter informatie aan alle 18 colleges aan en we verzoeken de colleges ze ter informatie door te sturen naar hun raden: een nieuwe visie op de regio Arnhem-Nijmegen, de contouren voor de regionale agenda van 2021 en een gemeenschappelijke regeling die de besturing en organisatie van dit alles mogelijk maakt. Een terugblik op het proces dat we met elkaar tot nu toe hebben doorlopen en de nog te ondernemen stappen hebben wij in bijgaande infographic weergegeven.

De samenvatting die u vindt in de bijlage bij deze aanbiedingsbrief geeft u een eerste indruk van de voorstellen en kunt u daarmee zien als leeswijzer.

Namens de stuurgroep Versterking Regionale Samenwerking,

Lucien van Riswijk
Voorzitter stuurgroep versterking regionale samenwerking

Bijlagen: 2
-samenvatting
- infographic

Datum: 24 april 2020/*30 april 2020*

Korte inhoud van de documenten visie, regionale agenda, gemeenschappelijke regeling

Hieronder vind u een overzicht van de inhoud van de verschillende documenten. We staan verder kort stil bij de financiën en tenslotte gaan we in op het partnerschap met de provincie Gelderland.

1. **Gemeenschappelijke regeling Arnhem Nijmegen en bedrijfsplan**
2. **Visie: groene metropoolregio Arnhem-Nijmegen**
3. **Regionale agenda**
4. **Financiën**
5. **Partnerschap provincie Gelderland**

1. Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen en bedrijfsplan
De beoogde nieuwe gemeenschappelijke regeling (GR) moet de positie van de regio Arnhem-Nijmegen te versterken en een kwalitatieve groei van de regio – met behoud van de typische balans tussen levendige verstedelijking en ontspannen leefkwaliteit – te bewerkstelligen. De GR omvat de regionale samenwerking op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling (waaronder wonen, landschap, verkeer en mobiliteit) en sociaaleconomische ontwikkeling (waaronder werkgelegenheid, bedrijvigheid, recreatie, toerisme, leefbaarheid en cultuur) op de schaal van de regio, waarbij integraliteit, innovatie, duurzaamheid en circulariteit belangrijke uitgangspunten zijn.

Het betreft net als de bestaande GO-regeling een samenwerking op collegeniveau, dus zonder overdracht van raadsbevoegdheden. De regeling voorziet in een algemeen bestuur waarin het college van iedere deelnemende gemeente 1 lid afvaardigt en dagelijks bestuur van 3 leden, dat het functioneren van het algemeen bestuur ondersteunt.

Voor de werkwijze in deze nieuwe gemeenschappelijke regeling zijn de belangrijkste principes:
- De samenwerking tussen de gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen is een versterking van lokale kracht.
- De basisprincipes voor de besturing van de versterkte regio zijn: slagkracht, flexibel, robuust, transparant en ontmoeting.
- Uitgangspunt voor de regionale samenwerking in de regio Arnhem-Nijmegen is een opgavegerichte samenwerking, waarin de raden concrete opgaven in een jaarlijks programma vaststellen. De gemeenten voorzien de opgaven van afdoende middelen en een helder mandaat, zodat bestuurlijk opdrachtgevers daarop slagvaardig kunnen handelen.
- Het regioprogramma bevat voor iedere opgave een opdrachtformulering die is uitgewerkt in samenwerking met andere betrokken overheden en maatschappelijke partners. De raden van individuele gemeenten kunnen intekenen op deze opgaven. Er wordt alleen een concreet uitvoeringsmandaat gevraagd.
- Een regiobestuur en regiobureau zorgen ervoor dat de 18 gemeenten samen kunnen werken aan de opgaven. Bestuur en bureau richten zich op het voorbereiden, faciliteren, bewaken en monitoren van de opgave-programma's. Ook zorgen zij voor afstemming tussen deze opgaven, waar nodig.

- Iedere gemeente draagt bij aan de financiering van het regiobureau. Het regiobureau is compact, maar robuust en zorgt ook voor de profilering en positionering van de regio, het tijdig zien en vertalen van nieuwe opgaven en kansen voor de regio en de ondersteuning en advisering van colleges en raden bij het regionale werk.
- Het regiobestuur wordt geadviseerd door een regioagendacommissie bestaande uit raadsleden en een maatschappelijk adviesforum. Regionale college- en raadsontmoetingen voorzien in informatie, netwerken en kennisuitwisseling. Een netwerkdirectie van gemeentesecretarissen draagt zorg voor het ambtelijk opdrachtgeverschap en de capaciteit in de opgaven.
- De opgaven worden in 2 rondes aan de raad aangeboden. Tegelijkertijd met de begroting van de GR, wordt een eerste concept-opgavebegroting aangeboden voor de financiën die met de opgaven zijn gemoeid. Met dit laatste kunnen de gemeenten in hun begroting opgavegeld reserveren. Raden kunnen bij de bespreking van deze eerste indicatieve begroting nog zaken meegeven voor de opgaven. Die worden verwerkt en de opgaven worden verder uitgewerkt. In het najaar worden deze, gebundeld in de regionale agenda, aangeboden aan de gemeenteraden.

De werkwijze zoals vastgelegd in de nieuwe tekst van de gemeenschappelijke regeling is nader uitgewerkt en gedetailleerd in een bedrijfsplan. Het bedrijfsplan is feitelijk het plan van aanpak voor de nieuwe werkwijze en de oprichting van het regiobureau. Dit bedrijfsplan is geen stuk waar straks formeel over besloten zal worden. Het is bij de stukken gevoegd omdat het de werkwijze op een inzichtelijke manier toelicht.

2. Visie: Regio Arnhem-Nijmegen, groene metropoolregio

Balans tussen groei en leefkwaliteit

In het document *Arnhem-Nijmegen, Groene metropoolregio* presenteren we de visie op onze regio. We zoeken naar balans in de opgaven waar wij als regio voor staan. We willen onze regio scherper positioneren, zodat we beter in beeld komen voor de samenwerking met rijk, EU en andere partners. We willen een meer onderscheidend profiel, dat voortbouwt op de eigen identiteit van onze regio en de ontwikkelingslijnen die zijn ingezet.

Onze regio manifesteert zich enerzijds door het bijzondere karakter van ons landschap en anderzijds zit duurzaamheid in ons DNA. Die mooie combinatie van landschap, duurzaamheid en ontspannen leefkwaliteit kan echter op gespannen voet komen te staan met onze groeiambities in economie en wonen. Zo heeft zich de grote uitdaging gevormd waar wij als regio met elkaar voor staan: kwalitatieve groei. We willen met onze regio staan voor kwalitatieve groei, voor stedelijke ontwikkeling in balans met groene en ontspannen leefkwaliteit. We willen de voor onze regio typische landschappelijke en culturele waarden behouden en versterken.

In het visiedocument werken we dit principe uit in relatie tot de uitdagingen waar we als regio voor staan. We vliegen dit aan vanuit onze identiteit, de actuele ontwikkelingen en ons perspectief op de toekomst en we beschrijven kort en bondig wat ons op deze uitdagingen te doen staat. Deze uitdagingen zijn:

- We werken samen aan het behoud van de identiteit van de regio: we zetten ons in voor een gevarieerd cultuurlandschap; we houden de regio strategisch bereikbaar; we ontwikkelen de culturele netwerken in de regio.
- We werken samen aan de ontwikkeling van de regio: we ontwikkelen de regio als compleet stedelijk netwerk; we ontwikkelen energy, food, health & hightech als topsectoren; we benutten talent en het menselijk kapitaal in de regio.
- We werken samen aan de koers van de regio: we maken onze regio veerkrachtig voor klimaat en energie; we zetten breed in op de circulariteit van onze economie; we werken aan een gezonde, vitale en ontspannen leefomgeving.

Op de laatste pagina's vatten wij onze ambitie als volgt samen:
- We positioneren ons als dé groene metropoolregio van ons land.
- We profileren ons als dé (inter)nationale circulaire topregio 2050.
- We werken samen aan dé ontspannen groeiregio in balans.

3. Regionale agenda
Om slagkracht en legitimatie te kunnen verenigen kiezen we voor een opgavegerichte samenwerking, via een jaarlijks voortschrijdende regionale agenda met een beperkt aantal maatschappelijke opgaven. De gemeenteraden beslissen jaarlijks aan de hand van een concrete opdrachtformulering over deelname aan die opgaven, de beschikbare middelen en het mandaat dat aan de uitvoering wordt meegegeven.

De nieuwe visie op de Regio Arnhem-Nijmegen beschrijft de uitdagingen waar we als gemeenten afzonderlijk en als regio voor staan. Vanuit de ambitie van kwalitatieve groei zien wij voor de komende periode een vijftal opgaven die hier mee samenhangen en die ook onderling samenhangen. Het zijn de opgaven waar we ons in 2021 en de eerstvolgende jaren op willen richten en waarvan het vanzelfsprekend is dat we dit samen doen.
De effecten van de corona-crisis zullen de invulling van deze opgaven veranderen, maar onze inschatting is dat deze vijf opgaven en de geformuleerde ambitie overeind blijven.

Het eerste moment om dit samen te bekijken is de nadere uitwerking van de regionale opgaven, die komend najaar zal worden voorgelegd, gericht op concrete besluitvorming in de november-vergaderingen van de 18 gemeenteraden.

De agenda is in de geest van de visie op de Regio Arnhem-Nijmegen opgesteld en vloeit logischerwijs voort uit de ambities die in de visie worden beschreven. De opgaven die samen de agenda vormen zijn gericht op kwalitatieve groei, circulaire duurzaamheid en een goede balans met behoud en versterking van de bijzondere leefomgeving die onze regio typeert.
Dit zijn de vijf opgaven waar uit de agenda is opgebouwd:
- Groene groeiregio
- Productieve regio
- Verbonden regio
- Circulaire regio
- Ontspannen regio

Deze vijf opgaven combineren de vaste domeinen van onze overheidstaken in een balans tussen de groei waar we voor staan, de duurzaamheid die we nastreven en de ontspannen leefkwaliteit die we koesteren. Een inhoudelijke omschrijving van deze opgaven vindt u in het bijgevoegde voorstel over de regionale agenda. Deze opgaven zullen als gezegd in de periode tot en met september 2020 nader worden uitgewerkt tot een definitief voorstel dat u kunt betrekken bij de begroting 2021.

4. Financiën
Bij de financiering van de regionale samenwerking moet onderscheid gemaakt worden tussen de bijdrage voor de bestuurlijke en organisatorische basis van de samenwerking, die door alle deelnemende gemeenten worden betaald naar rato van inwonertal; en de financiering per opgave door de gemeenten die aan een opgave deelnemen

Basis-financiering
Deze basis-financiering valt uiteen in twee onderdelen:

<u>Regiobestuur en regiobureau</u>
De huidige kosten voor bestuur, proces- en bureau bedragen €688.396,- wat neerkomt op een bijdrage per inwoner van €0,88 per gemeente. Hiervoor is een regiobureau ingericht met een secretaris (0,8 fte) en 4 PFO-secretarissen (4x 0,4 fte) plus bureau Brussel (2 fte). Deze omvang was al krap voor de lichte GO-samenwerking van de afgelopen periode, maar is echt onvoldoende voor het (toekomstig) faciliteren van een versterkte positionering van onze regio op een zelfde niveau als vergelijkbare regio's in Nederland.

Het regiobureau in de versterkte regionale samenwerking is een klein, regisserend bureau zonder eigen uitvoeringstaken, met een bezetting van 11 fte. De nadere uitwerking van het voorstel voor een regiobureau heeft geleid tot een slanke opbouw met 8 fte, inclusief de secretaris/directeur, proces- en secretariële ondersteuning, aangevuld met 3 fte voor lobby en profilering (naast Brussel nu ook Den Haag en Düsseldorf). De kosten van dit versterkte regiobureau bedragen, inclusief bestuurs- en proceskosten €1.925.000,- oftewel afgerond een bedrag per inwoner van €2,50,- (voor nadere detaillering van de opbouw van deze kosten zie het ter informatie bijgevoegde Bedrijfsplan).

<u>The Economic Board</u>
The Economic Board (TEB) is een zelfstandige triple helix-stichting die bijdraagt aan de regionale samenwerking, gericht op profilering, acquisitie en het stimuleren van economische ontwikkeling en innovaties in de regio. Uit de regionale bijdrage per inwoner van € 1,- per inwoner worden de personeels- en bureaukosten en een beperkt deel proceskosten gefinancierd. Dat blijft in dit voorstel gelijk. Voor inhoudelijke projecten kan TEB dekking zoeken bij verschillende partners, eventueel via de regionale opgaven ook bij de regiogemeenten.

The Economic Board heeft een eigen werkplan. In de uitwerking hiervan wordt afstemming gezocht met de Regionale Agenda, met name de opgave Productieve Regio. TEB kan ook bijdragen aan de andere opgaven binnen de Regionale Agenda. Eventuele financiële bijdragen vanuit gemeenten aan activiteiten van TEB worden meegenomen in de financiering van de opgaven (zie volgende punt). Eind 2020 zal gelijktijdig met het besluit over de regionale samenwerking aan de regiogemeenten ook het

verlengingsbesluit worden voorgelegd om The Economic Board opnieuw 5 jaar te financieren voor de periode 2021 t/m 2025.

Opgaven-financiering
De middelen die we willen investeren in de 5 opgaven van de regionale agenda zijn uiteraard afhankelijk van de ambities bij de uitwerking van die agenda. Op dit moment zijn daarvoor nog niet met zekerheid bedragen te noemen.

Toch is het van belang om in de voorbereiding van de lokale begrotingen 2021 rekening te houden met een bepaald kostenbeslag. De feitelijk benodigde bedragen zullen pas dit najaar per opgave exact worden aangegeven, op basis van de dan uitgewerkte plannen. Kijken we naar de bedragen die de afgelopen jaren door de regiogemeenten daarnaast via de 'collectezakmethode' zijn besteed aan programma's en samenwerkingsprojecten die gedraaid werden vanuit de PFO's (denk aan regionaal mobiliteitsfonds, strategische woonagenda, routekaart energietransitie), dan komen we als ervaringsfeit uit op bedragen tussen de 3 en 7 euro per inwoner.

Deze bedragen zijn overigens niet allemaal gelabeld als regiogeld, maar zitten mogelijk versleuteld in verschillende programma's in de gemeentelijke begrotingen. Dat kan zo blijven. Het hoeft niet te gaan om één zelfstandige post in de lokale begroting en niet altijd om nieuw geld. De dekking van deze middelen kan per gemeente gezocht worden in incidentele of structurele inhoudelijke budgetten, gerelateerd aan de opgaven die het betreft. Het gaat immers om inhoudelijk werk op bestaande beleidsdoelen. Het is aan iedere gemeenten zelf om de wijze van dekking te zijner tijd te bepalen, mede afhankelijk van de opgaven waar de gemeente op intekent.

5. Partnerschap Provincie Gelderland
De regio Arnhem-Nijmegen is de centrale en meest verstedelijkte regio van de provincie Gelderland, met het grootste aantal inwoners en in menig opzicht de meest urgente opgaven. Om die reden heeft het provinciaal bestuur uitgesproken dat zij zich verheugen in de initiatieven van de regiogemeenten om hun samenwerking te versterken. Op de terreinen van de vijf geformuleerde regionale opgaven heeft ook de provincie Gelderland belangrijke beleidsambities. De richting van de uitwerking in visie en opgaven sluit op veel punten goed aan bij provinciale doelstellingen.

Met de verantwoordelijk gedeputeerden in het college van GS is afgesproken om van begin tot eind samen op te trekken en de nadere uitwerking van deze opgaven in nauw overleg ter hand te nemen. Het streven is om zodoende een gezamenlijke gebiedsagenda voor de Regio Arnhem-Nijmegen te laten ontstaan, waarin zowel de regiogemeenten als de provincie hun bestuurlijke, inhoudelijke en financiële bijdragen zullen samenbrengen.

Versterkingsproces

regio arnhem nijmegen

Welke processtappen hebben we genomen vanaf december 2018 tot nu?

December 2018

Regio Overlegt

Algemeen bestuur en portefeuillehouders

Vice-voorzitter regio AN

Januari 2019

Burgemeestersbijeenkomst

" Wat we nu doen is niet goed genoeg"

Februari 2019

Regio Overlegt

Algemeen Bestuur en portefeuillehouders

Maart 2019

Burgemeestersbijeenkomst

" We willen de lat hoog leggen"

April 2019

Discussienotitie

'Samen nog sterker en steviger'

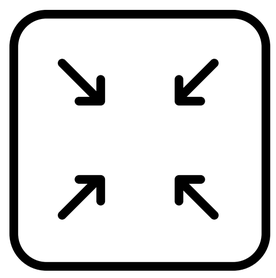
Collegebesluit en raadsbrief

Augustus 2019

Plan van aanpak

Collegebesluit en raadsbrief

"Gelijktijdig werken aan visie, agenda én werkwijze'

September 2019

Regio Ontmoet

Bijeenkomst colleges

Oktober 2019

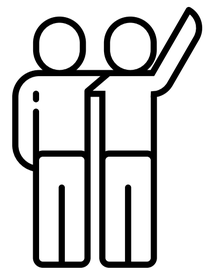
Radenbijeenkomst

Ophalen inzichten en ideeën

November
2019

Week van de regio

"Samen verkennen en ontwikkelen"

November
2019

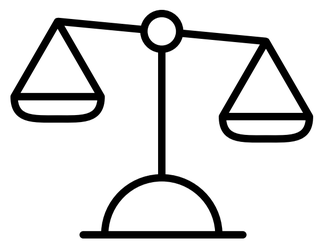
Regio Ontmoet

Bijeenkomst colleges

December
2019

Radenbijeenkomst

Dilemma's centraal

Januari
2020

Contourennotitie

" Basis voor verdere uitwerking"

Collegebesluit en raadsbrief

" Tweeledige urgentie"

Februari - Maart
2020

Gespreksronde stuurgroep

Langs 18 colleges en raden

Verdiepen & aanscherpen

nader te bepalen*

Aanbieding aan colleges en raden

Visie, regionale agenda én werkwijze

Ter informatie

nader te bepalen*

Radenbijeenkomst

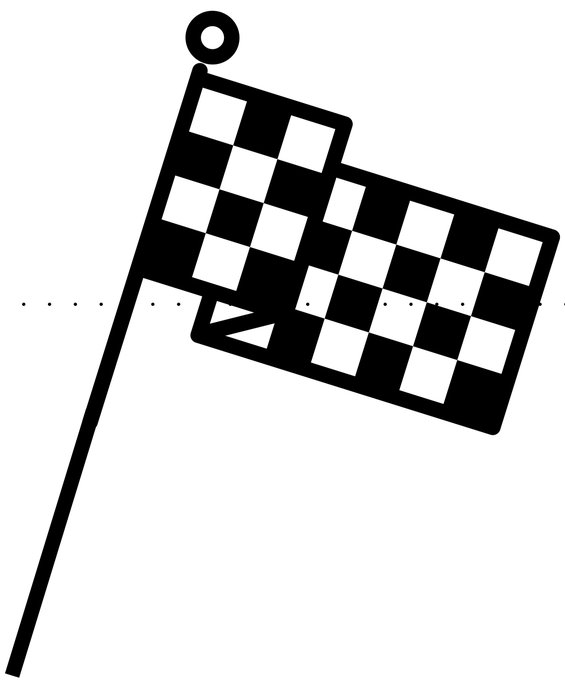
nader te bepalen*

Gesprek met partners

In de regio

nader te bepalen*

Besluitvorming in de colleges en raden

* in verband met Covid-19 crisis